

פרטיכל מס' 2/58

מישיבת ועדת הכספים

ביום 28 במאי 1950

היו"ר ד.צ. פנקס
ב. רפפורט
ש. דיין
א.מ. בניחובסקי
י. רוקח
פ. נפתלי
י. בדר
י. אפרתי
ס. בדר
א. הרצפלד
א. גרנות

נוכחים חברי הועדה:

ש. ספינק - מטעם האוצר
ס. אילון - מזכיר ועדת הכספים

ד. הורוביץ - המנהל הכללי של משרד האוצר
ש. זנגי - מטעם האוצר

מוזמנים:

ד"ר בן-יהודה - מנהל אגף החינוך
מר אברך - מזכיר משרד החינוך והתרבות

י. גורי
י. ספיר
ד"ר קוגל

תקציב משרד החינוך לשנת 51-50.

סדר-היום:

הישיבה נפתחה בשעה 13.30.

היו"ר ד.צ. פנקס:
אני פותח את הישיבה. הישיבה הזו צריכה
היתה לדון בתקציב החינוך לשנה השוטפת
ולפי החלטת הכנסת להחליט בדבר, לאחר התייעצות עם ועדת החינוך של הכנסת.
אני מבין שועדה זו הטילה על כמה מחבריה לייצג אותה כאן, וגם המשרד
סיווג ע"י מנהל אגף החינוך ומזכיר המשרד.

י. גורי:
אני חייב למסור הודעה. הכנסת החליטה כי ועדת
הכספים תדון בדבר, לאחר שתשמע את דעתה של
ועדת החינוך. ועדת החינוך לא התכנסה ואת הידיעה שנדון על נושא זה כאן,
קבלנו רק היום. פה יושבת משלחת שהורכבה בשעתה מתוך שיתוף בין ועדת
החינוך ובין מועצת החינוך; מכיון שלא הרכיבו משלחת חדשה, חשבנו לנכון,
כי המשלחת באותו ההרכב שהופיעה בשעתו בפני הפורום הזה, תשוב ותופיע
בפניו, מאחר שקבלה הזמנה.

היו"ר ד.צ. פנקס:
קבלנו מספר ספטים של הצעת התקציב המתוקנת.
התאריך הוא 28 ביולי 1950 והסכום הכללי
הוא אותו סכום שהיה בתקציב הכללי, אולם ישנם שנויים בפרטי ההוצאה.
נוסף לזה, הוגשה לנו תוספת: שנויים במשכורת הסורים והגננות. זהו
חשבון משוער, תוספת ל-4640 מורים בבתי הספר העממיים ל-50-51 -
574 אלף ל"י; ל-1.500 בנות - 200 אלף ל"י; מורים בבתי מדרש לסורים -
30 אלף ל"י; בסך הכל - 804.000 ל"י. התוספת לינואר - מרץ 1950 היא -
201,000 ל"י; בסך הכל - 1.500.000 ל"י.

חלוקת התקציב הזה תעשה לפי שיעורי
השתתפות של הממשלה, הקבועים בכל מקום, מלבד בבתי ספר לילדי עולים,
המוחזקים ע"י הממשלה, כי שם התוספת תחול כולה על חשבון הממשלה.

אני מציע, כי מנהל האגף יוסיף עכשיו

ד"ר בן-יהודה:

אני מוכן להסביר את חלוקת התקציב, מבלי
התוספות למורים ולגננות - זאת יעשה מר

אנדר.

התקציב שהוגש ונסזא בהצעה המתוקנת,
מסתכם ב-3,292,000 ל"י, מלבד הפרטים הקטנים. הסכום הזה עובד בחדש
יולי, אחרי ההחלטה של הכנסת על קיטוצים בתקציב. התקציב שהמשרד דרש לפני
כן היה הרבה יותר גדול, אולם אח"כ עברנו באיזמל חד על כל המספרים
והעמדנו את הסכום הכללי על מספר המתאים להחלטת הכנסת.

יש לפניכם כל הסעיפים; אני אעמוד רק על
אחרים מהם: הקצבות לרשויות המקומיות - 1,400,000 ל"י. לפי הערכתנו
כולל סכום זה גם את המס המקביל לפנסיה וגם את המס המקביל לקופות החולים.
הוא פחות ממה שדרשנו קודם לכן, כי הוצא מכאן סכום שהיה מוקדש לתמיכה
נוספת בבתי הספר לילדי העולים. הוצא מתוכו סכום שהיה שמור בכל שנה,
וגם הוכנסו כמה קיטוצים, כ-37 אלף ל"י. אנו חושבים כי הסכום הזה
יתאים בדיוק לחישובים המדויקים של הרשויות המקומיות, בתנאי שלא יעלה
בשום מקום האחוז המקובל מהשנה הקודמת, כלומר, החל מ-30% ל-4 המקומות
הגדולים וגמור ב-80% הניתנים לירושלים, צפת וטבריה.

הסעיף הבא שאעמוד עליו הוא: החזקת בתי-
ספר בישובי עולים. אנו דורשים 545,000 ל"י.

אבקשכם לשים לב למבנה התקציב כולו.
הוא בנוי על 5 חודשים משנת תש"י אפריל-אוגוסט ועל 7 חודשים בתש"א.
לפי כל החישובים שלנו, היינו צריכים לדרוש בשביל בתי-ספר לילדי עולים
סכום של 729,000 ל"י. כדי להתאים את עצמנו להחלטת הקיטוצים, אנו
מזיעים קיטוץ בסכום של 180,000 ל"י בערך, מתוך הנחה שנאלץ מקומות
רבים, שבתי הספר שלהם נקראים עדיין "בתי ספר לילדי עולים", לשלם
מתקציבם חלק מסוים. הכוונה היא לבתי ספר לילדי עולים בכל העיריות
והמועצות המקומיות בישובים חדשים, הקיימים קרוב לשנתיים ולעוד כמה
מקומות, שאנו מעריכים כי אפשר לדרוש מהם השתתפות. על סמך זה, העמדנו
את הסכום על 545,000 ל"י. זה ידרוש עזרת הממשלה בניצוץ הדבר, כי
המקומות האלה כבר טוענים, כי באמצע השנה אינם יכולים למצוא סכומים
כדי להשתתף בתקציב החינוך. לכן, ישנם פה 26% פחות ממה שאנו משערים
כהוצאות לבתי ספר לילדי עולים.

הסכום הבא הוא: בתי ספר לילדי ערבים.
חשבון זה דומה לחשבון של בתי ספר לילדי עולים. לפי חישוב מדויק של
בתי הספר האלה, הגענו לסכום של 250,000 ל"י. ברור שזהו חישוב קל יותר,
היות וזהו מספר סטטי; אנו יודעים בדיוק כמה ילדים ערביים ישנם ואין
השערה שמספר זה יגדל במספרים גדולים. על כן היינו צריכים לדרוש 250,000
ל"י, אולם, כפי שאתם דואים, אנו מסתפקים ב-204,000 ל"י, מתוך הנחה
שנדרוש מהרשויות המקומיות השתתפות בתקציב החינוך. השערתנו היא, כי נוכל
לקבל כאן השתתפות ביתר קלות מאשר בישובי העולים.

הסכום הנוסף שעלי לעמוד עליו הוא ביחס
לגני הילדים. כאן יש לנו חישוב מדויק. לפי הערכתנו יהיו בארץ כ-21
אלף ילד בגיל 5-6, כלומר בגיל חינוך חובה. אנו היינו צריכים לדרוש,
לפי זה, תמיכה של 262 אלף ל"י, אולם אנו מזיעים רק 214 אלף ל"י,
מתוך צורך להתאים עצמנו לתקציב שהקציבה הכנסת ומתוך מחשבה שלא ניתן כל
תמיכה לגני ילדים, בשביל כיתות בגיל 4. זה כולל גם ישובי עולים. אין
פה שום תמיכה לילדים בגיל 5 ומטה.

בכל שאר הסכומים ישנם קיטוצים מסוימים.
שימו לב, כי הסעיף, השתלמות למורים ולמפקחים" בשנה שעברה היה 50,000
ל"י בערך, כי היתה לנו תכנית גדולה להרכות השתלמות, ודבר זה הכרחי
גם כיום. אנו חושבים לערוך מפקד ולראות כמה מורים העובדים עכשיו ברשת
החינוך הם בעלי הכשרה פדגוגית מספיקה. אנו חושבים שכמחציתם גם בעלי
הכשרה פדגוגית בלתי מספיקה. אנו מקבלים עכשיו מורים סכל הבא ביד, כי
הסמנים אינם מספקים לנו את כמות המורים הנדרשת לבתי הספר בישובי
העולים. סכל אלה אנו דורשים השתלמות תוך שנות העבודה ולכן חשבנו
להקדיש סכומים גדולים לסעיף זה, אבל כאשר נגזר עלינו לקסץ, קמצנו סכום
גדול, מתוך הנחה פשוטה, שנדרוש תוספת בקיץ הבא. בקיץ הזה כבר לא נעשתה
העבודה הגדולה של השתלמות, על כן החלטנו לוותר כבר עד אפריל ובתקציב

הנא נדרוש סכום גדול מאד בסעיף זה. ע"י כן הגענו לסכום של 3.292.000 ל"י. כפי שאמרת, ישנם פה פגמים בתקציב לילדי עולים בישובי עולים.

ש. זגני:

אמנם ישנה הקטנה, אבל ישנם כמה סעיפים שהוגדלו: בתי ספר לישובי עולים, בתי ספר ערביים ובתי ספר עפמיים. ישנם עוד קתי מדרש למורים, תמיכות לבתי ספר תיכוניים, מפעל החלב, לשכה ראשית, צופים, קיטנות, תשלום חובות. היה כדאי שד"ר בן-יהודה יסביר מדוע חלה הגדלה בסעיפים אלה.

ד"ר בן-יהודה:

הסכומים הקודמים שזגני הסתמך עליהם לא הוצעו ע"י משרד החינוך. הצענו לבתי ספר של ערב 299.000 ל"י בשנה שעברה, אלא שבמשרד האוצר קיצצו את הסכום. ישנו חישוב מדויק כמה ילדים יהיו בבתי ספר עפמיים של ערב: ילדי הארץ - 30.000 וילדי עולים - 2.000, בסך הכל - 32.000. כל זה צריך לעלות 299.000 ל"י, מתוך הנחה שכל ילד עובד יעלה 75 ל"י בשנה. אנו שלמנו את כל התקציב מאפריל, ללא השתתפות הרשויות המקומיות לפי שעה. על כן החשבון הוא של 7 החדשים ספטמבר - מרץ; בתי ספר אלה ידרשו 100 ל"י; יחד - 184 אלף ל"י. לשכת הנוער כוללת בתוכה: בתי תלמיד, מועדונים, עבודה אחת, סגרשי צופים ומגרשי ספורט. כל זה - 30.000 ל"י. בסכום אחד ישנה הגדלה - מסכורת המנגנון. דברנו קודם לכן על 187 אלף ל"י ועכשיו על 195 אלף ל"י; אפילו בסכום זה נוכל בקושי לעבוד. יש לנו 97 ספקחים ו-133 עובדים.

מר אברן:

אמסור לכם פרטים על מסכורות המורים. הדרגה היסודית של המורה תהיה 36 ל"י; שלוש השנים הראשונות תהיינה שנים בלי וותק; משך הוותק יהיה 20 שנה ובשנה ה-21 יגיע המורה לפיטגת המסכורת, שהיא 66 ל"י. אלה הם יסודות ההסכם על מסכורת המורים. אחרי 21 שנה אין המורה מקבל יותר וותק. התוספות המשפחתיות משתלמות כמו לעובדי הממשלה; כן גם תוספת יוקר; תוספת מצוקה מתבטלת.

כל זה לגבי מורה מדופלם. מורה חסר תעודה פדגוגית ומורה שעבר קורס מזורז יקבל בחצי דרגה פחות, כלומר 3 ל"י פחות. קשה לי לומר כרגע בכמה יסימו, אבל ברור שלא ב-66 ל"י.

תיקנע חובת השתלמות למורים, ואי טילויה יגרוור אחריו אמצעים דיסציפלינריים.

ההסכם בנוי על 30 שעות עבודה. שאלת תוספת היוקר למורים החלקיים היא עדיין כמו"ס. היא הוצגה כתביעה ע"י משרד החינוך, שתהיה תוספת יוקר יחסית במסכורת של עובדים חלקיים. המוס"ס נפסק עכשיו, כי איש האיגוד המקצועי של הועד הפועל של ההסתדרות נמצא עכשיו בחו"ל; הוא חוזר בעוד 10 ימים והמו"ס ימשך אז.

כמו"ס עם המורים היו כ-10 נקודות ובין השאר ביו כמה נקודות נגדיות שאנחנו הצגנו. ישנן עוד כמה נקודות בתביעות המורים, שעדיין לא נגמר המוס"ס בהן, אולם אנו יודעים פחות או יותר מהי רוח הדברים.

אשר לגננות, מסכורתן עד כה היתה בלירה אחת פחות, כלומר 14 ל"י יסוד. וותר הגננות היה בשתי שנים פחות מהוותק של המורה. בשעה שניגשנו לדיון על מסכורת הגננות, נתגבשה ההצעה, כי נאשר יחס פרוצנטואלי בין מסכורת המורה לבין מסכורת הגננת, אבל לא יחס של לירה אחת. לפי זה תקבל הגננת כ-33 ל"י ובסוף 61 ל"י. הדרגה הזו חופפת את מסכורת האחות, אולם יש לשים לב כי האחיות מקבלות גמול כיס וכאן הוא איננו. הבאנו זאת בחשבון בחישוב סמוצע של המסכורת, אבל לא יכלנו להתאים בדיוק. את היחס של הוותק, אנו משאירים כפי שהיה קודם לכן. הכנסנו הבחנה בין גננת בוגרת מסיגר ובין גננת שגמרה קורס מזורז, והאחרונה תקבל ב-3 ל"י פחות.

י. ספיר:

אם זכרוננו אינו מטעני, הסיכום בכנסת -
שקבלו את ההצעה להעביר את הדבר לועדה
ולדון בו בשיתוף עם ועדת החינוך - נבע מתוך הנחה, כי במידה שהדבר
הזה נוגע לרשויות המקומיות, יש צורך ברביזיה של המצב ולא רק חלוקה
סחודש של סעיף זה או אחר בתוך התקציב, שמסגרתו הכללית נקבעה ללא כל
שינוי. היתה קיימת הנחה שיהיה צורך להשיל על מישור שינוס למצוא דרך
למציאת אופן להתאים בין השענה שהופיעה בכנסת, כי הסכום הכולל
של תקציב החינוך אינו יכול להספיק ובין האפשרויות התקציביות של
התקציב ביסודו. מאז, התברר עכשיו באופן סופי הסכום הכולל של תוספת
המסכורת למורים, ונוסף לזה מתברר שגם שאר ההוצאות לבתי הספר המוטלות -
ולא חשוב ברגע זה על מה, הן עוד יותר גרוועות מאשר ראינו מראש. לאור
הדברים האלה ולאור המציאות, ברצה לי שהועדה צריכה קודם כל לבדוק אם
הסכומים האלה, הנופיעים כאן, מסוגלים לפתור את בעיות החינוך עד 31
במרץ 1951. במידה שלאנשי הרשויות המקומיות ברור, לאור האפשרויות של
הסכום המוצע כאן, שאין בסכום הזה משום פתרון לבעיות החינוך, ואני מרשה
לעצמי לפקפק בדבר, אם כל האקרוובטיקה של הרשויות המקומיות, אם זכור זה
ניתן להיעשות. עכשיו עמרו הגבנות לשוב ואני יודע, כי רשויות
מקומיות עשו מאמצים גדולים כדי למנוע זאת. לא ברור לגברי ענין
התשלום החלש של המורים.

המסקנה שאני יכול להגיע אליה כבר היום היא,
שהסכום הכולל שכאן מדובר עליו, אינו עולה על הצרכים החיוניים.
הגרעון האבטולוטי בכל הרשויות המקומיות הוא גורל מאו. אינני יודע
מה יהיה גורל הדבר הזה במסך חדש חדשים הבאים, אבל אין לי כל ספק
שאין אפשרות בידי הרשויות המקומיות להחזיק טעמי עד 31 במרץ, באותה
הקנה שקבלו עד עתה.

לכן, טן ההכרח למצוא פתרון של הגדלת הסכום,
טבין זה יבוא, אין זה חובתנו להגיע ברגע זה. אני מדבר על 1.400.000
ל"י סבלי לנגוע במיליון הנססף של המסכרות. אפשר גם להגיע לידי
פורטולה טטוימת של הסכום, אולם אינני רוצה לנקוב אותו על דעת עצמי.

י. גורלי:

אני רוצה לוטר, כי המשלחת הזו לכנסת למצב
טוזר במקצת, היא מטולה לקרון אשר ניתק טן
הרכבת ועומד לו, כי הרכבת הגיעה לתחנה ידועה. לקרון לא אכפת, טטובין,
אבל למשלחת הזו הדבר אכפת.

משרד החינוך ישב עם מועצת החינוך, הגיש תקציב
אשר קוצץ ב-547,365 ל"י ותבע טאתנו, מחברי הכנסת, טנגין בתוקף על תביעתו.
אנו הופענו, טלאנו חובתנו והגברו על כך. מאז לא קשר משרד החינוך/מחודש
קשרים אחרו, עם ועדת החינוך. והנה באים נציגי המשרד ואומרים: נוכחנו
לרעת כי אפשר לטרר את החינוך גם בסכום קטן יותר ואנו טוכנים לוותר על
חצי מיליון ל"י. הם היו צריכים לוטר לנו זאת, אנו היינו בורקים את
הדבר, ואילו היינו מגיעים לכלל מסקנה שאין הדבר כך, לא היינו טטפסים
על הקירות. אולם, אנו טומעים רק ברגע זה, כי המשרד טוותר על תביעתו
וטתפק בטה שהחליטה הכנסת. ביחא, אני לא אטבע אף טיל אחד יותר, כי
אין בזה תכלית; אם המשרד אומר שהוא יכול להסתפק בסכום הזה, אין תועלת
רבה שהמשלחת הזו תנסה להשיג משהו יותר.

ברצוני להעיר כמה הערות. יש מה טטה דברים
טטוהים. בתקציב המתוקן שהמשרד הגיש, הוא טטביר שבנוגע ליטובי עולים
החשבון הטדוקדק שלו הוא 729.000 ל"י, אבל הוא מקצץ את הסכום ל-
545.000 ל"י, אט כי מתוך טודה רבה. אנו יודעים שיטבה עכשיו עליה
גדולה; אטנט הוציאו את העולים למעברות, לכפרי עולים ולשכונני עולים, אבל
הילויט עדיין קיימים וצריכים ללטוד, והמקומות עדיין אינם יכולים
להחזיק את עצמם. התרופה שחלק מההוצאות יועבר לרשויות המקומיות היא
הרופת שוא, ואינני יודע כיצד אפשר לקכץ בטעיף זה.

דובר משרד החינוך אטר, כי הם לא יתמכו
ככיתות הגן בגיל 4; פירוש הדבר שהכיתות האלה היטגרה, כי אין
בכוחם של הגורמים השונים להחזיק גני ילדים אלה בלי תמיכה דציבית.
בטבה שעברה ניתנה תמיכה של 160.000 ל"י לגני ילדים; בינתיים ישנו
גידול דינמי בטשן כל הזמן, טדי יום ביטמו נפתחים גני ילדים; כיצד
חוטב משרד החינוך לטרר ענין זה ע"י כך שהוא יסתלק מהתמיכה? טטובין
שאפשר לצטטם את התקציב עוד יותר וזאת - אט לא העשה כל טעולה, אבל

יש כאן ליקוי יסודי בחישוב ויש הכרח לברוק אותו.
לפי החשבון הזה יוצא, שבמשך 5 החודשים האחרונים של תש"י יוצאו
292.000 ל"י לחדש, ובמשך 7 החודשים האחרונים של תש"א - 269.000 ל"י.
זה בלתי אפשרי ואינו מתקבל על הדעת. החשבון הזה הוא לקוי מיסודו. אילו
היה משרד החינוך מטביר לנו את המצב, יתכן שהיינו מישבים אין שהוא את
הדברים, אבל אם אנו מופיעים כאן היום, בטעה שרק הבקר הוזמנו ואנו
שומעים לפתע הודעות כאלה, מצבנו הוא מאד לא נוח.

כל החישובים האלה יטילו משא כבד מאד על
הרשויות המקומיות וקצרה בינתי מהבין, כיצד כל זה יסתדר.

ד"ר קובל:
לפי החישובים ששמענו, הרי למעלה ממיליון ל"י
יהיה תוספת למשכרת המורים סיבואר 50 עד 31
באפריל 1951, וחלק מן ההוצאות יכול על הרשויות המקומיות.

שמענו טפי ד"ר בן-יהודה משפט יפה: נאלץ את
המקומות, שישובי עולית עברו לאיזור שיפוטין, לתת להם את החינוך,
ובזה בוכל לקמץ 180.000 ל"י. כולנו יודעים שמקומות טווימיט קלטו
ישובי עולית רבים בזמן האחרון והמשא יהיה כבד מנסוא.

אשר לגבי ילדים, ישנן רשויות מקומיות רבות
המחזיקות ילדים, וחבוא עליהן הכרחה; אם קבלנו בשנה שעברה הקצבה כל שהיא
לגבי ילדים, הרי השנה האחרונה כזה, שגיל 5 הוא פי כמה ממה שהיה בשנה
שעברה. כלומר, מספר הילדים בגיל 5 יגדל, התקציב יגדל ויזקף על החשבון
הרשות המקומית, אם גם לא נקבל - מדברי ד"ר בן-יהודה - כל הקצבה לגיל 4,
הרי זוהי טוב תוספת ניכרת על תקציבי הרשויות המקומיות.

הכרח הוא לדאוג לצירוד ודיהוט של בתי הספר.
אם משרד החינוך אינו דואג לצירוד כל שהוא בבתי הספר, פירוש הדבר
שגם החינוך יסבול, ואני חושב זאת לשגיאה גסה מאד.

מועצת החינוך יושבה והחליטה, לפי הצעת משרד
החינוך, על שירותים טובים בבתי הספר, שיהיו על החשבון הרשות המקומית -
אם זה בטוח הסוציאלי, דיפוזי פרובנטיבי או יעוץ מקצועי וכד' - וטזה יוצא
כי הרשות המקומית תקבל פחות הקצבה מאשר בשנים החולפות; אני חושב שזהו
קיפוח קשה למועצה המקומית.

אנו פונים אליכם ומבקשים לשים לב לרובינו
אלה. המועצה המקומית רוצה לקיים את המצוה המוטלת על הישוב כולו -
מצוה קליטה העולית - אבל צריכה להיות מודעונית ספויטת בין הממשלה
ובין הרשות המקומית, והחלק המוטל על הרשות המקומית הוא גדול מדי.
אנו מבקשים מכם לתקן את המצב.

י. הוקם:
אני חושב שפה יושבה אי-הבנה. הכנסת מטרה
לועדה זאת לקבוע את התקציב עד ראשון לנובמבר
ולא יותר. הסיבה לכך היתה, שהכנסת לא הסכימה לתקציב הזה.

היו"ר ד.צ. פנקס:
ישנן שתי החלטות של הכנסת: א) התקציב לפדטיו,
לכל השנה, יוגש לכנסת אחרי שהממשלה תגיש את
ההצעה המועמדת לוועדת הכספים. המטרה נקבעה ל-4 מיליון ו-75 אלף ל"י,
אבל לא היה איטור על שינוי המטרה. הוחלט שכל התקציב בוצורגן סחוט,
ואחד הנימוקים היה, שהמכום אינו ספייק. סרט כך רצו לדון סחוט.

נתקבלה גם החלטה שניה, שחלוקת המכום אשר משרד
החינוך יכול להוציא עד הראשון לנובמבר, תוחלט ע"י ועדת הכספים,
בהתייעצות עם נציגות ועדת החינוך.

י. אפרתי:
עד כמה שאני זוכר, הוחלט על מכום קבוע. היו
מערערים על התקציב והיו כאלה שאמרו, כי אי
אפשר לשנות שנויים פנימיים. אנו לא אישרנו בזיוק, גם מפני שלא יודענו את

ב. דפסור:

אני זוכר שבישיבת ועדת הכספים קבלנו את ענין
נובמבר, אבל ברור היה לכולם שברור כי אין
להסתדר עם התקציב הקיים והשר יצטרך לחפש מוצא, או מהכנסות נוספות או
מסגוריים במשרדים אחרים, כדי להגדיל את תקציב החינוך.

ג. רוקח:

כולנו הבנו שקובעים את התאריך ראשון לנובמבר,
בכדי להגדיל את תקציב החינוך. הסיעה שלי גם
הציעה לקרוא לישיבה מיוחדת של הכנסת, כדי לקבוע את תקציב החינוך. אינני
סקבל את הגירסה של ד"ר בן-יהודה שבזה יחתך גורל החינוך. 3,292,000 ל"י
לא יספיקו לשום דבר. אני יכול להבין את חברי ועדת הכספים שאינם בוטים
כל כך להגדיל את הסכומים, אבל אינני מבין את אגף החינוך, שהוא כל כך
פטריוטי לסכום זה של 4 מיליון ל"י. אני מרשה לעצמי להגיד לד"ר בן-יהודה
שהוא אינו עושה שירות טוב לחינוך בזה שהוא אומר שהוחלט על 4 מיליון. לי
ידוע מספר הילדים החולשים הנרשמים לבתי ספר בכל הארץ. אפילו בתל-אביב יהיו
סאות כיתות חדשות. והאם אין ידוע לכם המצב ביפו? הם אינם יכולים לשלם
וגם אינם יכולים ללמוד בצורה זו שהם לומדים בה עתה.

קיימת פרובלימה של ילדים בגיל 4 ואי אפשר
להיטבע מסנה. ישנן כיתות מעורבות של הגילים 4-5 ופתאם אין משרד החינוך
רוצה לתמוך בכיתות של גיל 4. דוקא השנה, בשעה שישנה מצוקה כה חסודה,
הוסיפו שנות לימודים בבתי הספר העממיים, בו בזמן שישנם ילדים אשר אפילו
את המינימום אינם מקבלים. אינני מבין את כל הפוליטיקה של משרד החינוך -
לא במובן הכספי ולא במובן החינוכי.

החשבון החדש הוא על 7 חודשים. עכשיו קבלתי פתק
וכו כתוב, כי דותק המורים מתחיל ספטמבר ולא סאוקטובר. כלומר, זה חל על
7 חודשים במקום על חצי שנה. אינני מבין מדוע באה ההחלטה הזו. האם גריכים
לעשות זאת דוקא השנה? האם אי אפשר לעשות זאת בשנה הבאה? אנו שותפים
בחינוך ב-25%, אולם בדיונים על כל החידושים לא שיתפו אותנו. על ענין
הגבנות קבלתי הודעה משר האגוד, או שר החינוך - אין זה משנה ממי - כל אם
לא תהיה העלאה, הגבנות תשבותנה. קבלתי סכתב ממנהל האגף לשלם את המפרעות
לחודש זה. אינני מבין מדוע לא קראו לנו לפחות להתייעצות, בזמן שמסכורות
המורים כולה הלה על הרשויות המקומיות. מחליטים החלטות כה רבות ערך טבלי
לסאול וטבלי להתייעץ איתנו, מודיעים לנו לשלם, ולנו אין ברירה אלא לעשות
זאת. אני מתרעם מאד על הדרך הזו, שלועתי אינה יכולה להיות מקובלת בשום
פנים. רק בגלל הדרך בה נוקט המשרד, נוצרים המצבים הקשים האלה.

אני חוזר ואומר, כי אני מתנגד לביטול התמיכה
בגיל הרך.

אשר ליטובי עוליים, הרי זה סתם קיצוץ, שלא צריך
היה להיות קיים.

אני רואה שלא גטרו את המוס'ם בנוגע לגבנות. לפי
זה לא ברעל לשלם את המסכורות לפי ההסכם, וזה לא יהיה חסכון.

מבראה אין ידועים הקשיים של הרשויות המקומיות,
כי נוסף על כל הדברים הוסיפו גם את מסכורת המורים. העול על הרשויות
המקומיות הוא עצום גם בלי זה. גם כל המקצועות האחרים דורשים תוספת
בהתאם לתוספת שניתנה למורים.

בתור חבר ועדת הכספים אני מציע שהתוספת למורים
ולגבנות תהיה השנה על הסכום הממשלה, כלומר מיליון ל"י, והמינימום של
ההתפתה הממשלה במסכורת המורים יתחיל ב-50%.

א.מ. גנליחובסקי:

מי מביא את התקציב הזה? שר האגוד או ד"ר בן-
יהודה? אני רוצה לדעת את דעתה של הממשלה בענין

אם אינני טועה, הרי כה שהחלטנו היה עד ראשון
לנובמבר א"ח"כ היתה צריכה לרון הכנסת.

ברצוני רק להעיר שתי הערות, ואני מצטער מאד
שעלי שוב לחזור עליהן. ישנם כאן טעויות שאינם נוגעים לחיבור; יקרן הסעור
ליוצאים, טעויות וקרן לאסטנרות נוער וכו'. אני מציע להוציא זאת
מהדף הזה. אין זה שייך לחיבור ולא לזה התכונה הכנסת. הטעויות האלה
שייכים לתרבות, וענף התרבות הוא בלתי ליגלי; כל פרטת המוצאת על תרבות
אינה ליגלית, כי אין שום החלטה או אישור על הוצאת כסף לתרבות.

מכיון שלא היה זיון על חיבור, אינני יכול
לעבור בשתיקה על ענין החזקת כתי ספר בישובי עולים. אני מתכוון לכך
שלוקחים ילדים יהודים מהם דתים ומעבירים אותם על דתם. אתם הודעתם
בכנסת שישנו שופט לדברים אלה. מה שמו דתתי כתבתו. אני רוצה ללכתאלין
ולחייאר לכל הקוראות האלה.

י. בדר:
ידוע לכלכם שאני תמיד תמכתי בקיצוצים ובחיטכון,
ובכל פעם כשעלתה בעיה על סכום גבוה או נמוך,
הייתי בעד הסכום הנמוך, אבל אינני חושב שבמצב הקיים אפשר לשמור על הקו
היסודי הזה. אני מציע לעד שהפעם תהיה ידו החבה יותר.

אינני רוצה להכנס לפרטים, אבל אביא דוגמה
להבהרת הענין. ימנה פרה הנותנת 50 ליטר חלב והילדים במקום יודשים
50 ליטר חלב. מה עושים במקרה זה? מוסיפים מים לחלב.

בנוגע לצד הפורמלי, עד כמה שאני מבין היה בטכנותו
לרון על הסכום הכללי, אבל אני חושב שלא זוהי הבעיה העיקרית. יש לנו
מטרת של תקציבים ברוטטים ורק היום החליטה הועדה על תוספות בתקציב
והוצאתו לנו 2 מיליונים ל"י מסת ההכנסת. יתכן אפילו שלא יהיה צורך
להכניס מים לחלב... אני מבקש מהשר לפתוח את ידו הקטנה במקרה זה.

י. אפרתי:
אינני חושב שאנו צריכים לחזור שוב על כל פרשת
החיבור. אם משרד החיבור מציע לנו תקציב, הרי
זהו התקציב עליו צריכים אנו לרון. אין בפנינו במסן יותר משרד החיבור
בענין זה. הוא לא ימנה בהרבה את המקובל לגבי ההסתמפות בעינידות.

אני מציע שלגבי ההרשפת למורים נבנה כסו ביחס
למשכורת המורים, ובחלק זאת בין הרשויות המקומיות והממשלה; בזה נצא ידי
חובתנו. אינני רואה כל מוצא אחר ואני חושב שבכן אנו צריכים לסיים
פרשה זו.

א. גרנות:
כל הדברים שסענו היום עלולים להביא בטכנות.
משרד החיבור פביא תקציב, ולא ברוך תקציב. כל
הברים ואוסרים כי בשום פנים לא יוכלו להחזיק מעמד בתקציב זה. בצורה
זו של דברים, לא יציתי לוטר דבר, לולא גיטתו הסרגיזה של ד"ר בדר.
אחרי כל מה שעבר עלינו, אין זו גישה נכונה לרבר על "מים" ו"חלב" כפי
שעשה זאת ד"ר בדר. האם כונת הועדה הזו היא להביא לירי התפוצצות בסדינות?
המצב בפנינו הוא גרוע וקשה ואחד הדברים ההכרחיים הוא הסכון אכזרי.
אני אומר ברוך א"ש שאיננו יכולים עכשיו לתת הסיכות לגיל 4, איננו
יכולים להגדיל את ההסיכות ולהגדיל את התקצבות; אין לנו מקורות כספיים.
אנו מוכרחים להתאים את רעותינו למצב הגרוע, והיות שגם ד"ר בדר לא מצא
מקור מסו יקחו את הכסף ואף משרד איננו מוכן לוותר על אף פרטת - וגם
משרדים שאין בהם ברוך, לדעת - אינני יכול גם פה למצוא דבר. אני מצטער
שהיה עלי לומר את הדברים האלה, אבל הביא אותי לכך ד"ר בדר ואני מבקש
את סליחתכם.

ב. רפפור:
אני מבין את דגשנותו של ד"ר גרנות, גם אני מתרגש
לא פעם, אבל בכל זאת ברשנות גלבד אי אפשר לטורר
ענינים מסקיים, כספיים וכלכליים, וגם לא את תקציב החיבור. גם אני

בער קיטוצים, אבל ישנם דברים בהם אי אפשר לקטץ.

אני סבור שהישיבה הזו סטרגלת לעשות רק דבר אחד: או לחכות להצעת האוצר, או לבחור ועדה שתציע לקצץ במקרה שאפשר לעשות זאת, ותביא בחשבון גם את כצב העויות. אני חושב שאם לא נעשה זאת, זה יבייש את כולנו, אה"כ מטילא יהיה הכרח להגדיל וגם הכסף יימצא. על כן, אני מציע: נעשה את הדבר בסדר, בסוקרים ובאחריות.

מר אברן:
לגבי שיתוף הרשויות המקומיות בזיון על מסכורת הסורים, הועדה הממשלתית שטפלה בתביעות הסורים שתפו את הרשויות המקומיות. שמענו את ד"ר קוגל, את ד"ר זונבאום ואוסטרובסקי. אני רק רוצה להוסיף, כי המסקנות האחרונות, עליהן הוסכם עם הסורים, הן גורם היבטים אשר שמענו מפי ד"ר קוגל ואוסטרובסקי. היו השגות על דמת ההוצאה אבל לא על דרגת הסכורות, ואני רוצה שזכו זה יהיה ידוע לחברי הועדה.

ד"ר בן-יהודה:
אני חייב לומר שלא חכיתי לתביעות האלה מצד החברים ואני חייב להגן על משרד החינוך. אינני יכול להעיד על מה שהיה בכנסת, אם כי הייתי שם; אני יכול להעיד רק על הודאות שנסדרו למשרד החינוך. היו שתי החלטות בכנסת ולא ביום אחד. בחודש יולי, אם אינני טועה, היתה החלטה על 4,075,000 ל"י; הוגד לנו כי הכנסת לא קבלה את פירוט התקציב, אבל היא קבעה את המסגרת ואנו נדרשנו להציע את פירוט התקציב - וזאת עשינו. אינני חושב כי משרד החינוך רשאי לומר לכנסת כי איננו יכול לקבל את המסגרת שהיא הציעה והוא עומד על דעתו, אלא חייב היה להתאים עצמו למסגרת וזאת עשה. התקציב שאנו מביאים הוא תקציב של הממשלה, כך מסר לי שר החינוך. אני נצטויתי להגן עליו ולדרוש אותו. אין זה אומר, כי התקציב הזה מספק את כל צרכי החינוך בארץ; איננו מביאים בפניכם תקציב עור אלא תקציב עם כל כליקויים שלו. אם ועדת הכספים תאשר את התקציב הזה עד נובמבר, הרי היא מאשרת את כל הביאורים שיצטרפו אליו. כלומר, העיריות תקבלנה אותם האחרונים שקבלו בשנת הקודמת, החל מ-30% וגמור ב-60%. מתקציב ילדי העולים ינוכו 26%, ונעשה כל האמצעים כדי להשיג זאת. ע"י האישור הזה אנו מקבלים את החוקף לבצע את התכנית. מתקציב החינוך הערבי ינוכו 15%.

גורלי לא אדק ביחס לדבריו על היחס בינינו ובין הממשלה. לא פנינו לוועדה החינוך בנקשה עזרה. אין לנו גם רשות לעשות זאת. על פי החוק, צריך להיועץ עם מועצת החינוך בענין עיבוד התקציב. כשעיבדנו את התקציב הזה, הבאנו אותו בפני מועצת החינוך, גולם היא לא הסתפקה בזה ואשרה, כי אי אפשר לה לקבל תקציב שאין בו מיכסה לגיל 4, ובחירה בממשלה שתבוא ותחבוע תוספת. גורלי צריך לקיים מה שהמועצה הטילה עליו, אבל לא אכחשו ניתקנו את הקרון מן הרבנות - אנו מקימים מה שהממשלה הטילה עלינו.

חשבון ההקצבות של דוקט איננו מדויק.

אם לא נוכל להצליח ולהוריד מישובי העולים 26%, התקציב לא יתקיים; אותו דבר בנוגע להוררות ביתר הסעיפים, אבל אם החשבון הזה יעלה בידינו, ~~האשר~~ התקציב יוכל להתקיים.

אני חייב לומר, כי ההאשמות האחרות אינן עוסקות בפני כל בקורת. לא היתה הסבה כל תוספת פעול בשוט סקום. אני אחראי בעד זה שלפחות שליט מבתי הספר נותנים כעת פחות פעול ססה שמגיע להם. אני מאשר תקציב של פעול לפי חוקה ומגיישים לי את הסורים המלמדים שם וטכום השעות הוא קטן היות ויש הוטר במורים. יתכן שהיו במי סכו שלא מילאו כל מה שצריכים היו לסלא, אולם בכל בתי הספר ישנה מיכסה ואין עוברים עליה. אם ידוע על עוונות, בנקשה להגיש אלי תלונה, ואני אסרו זאת.

המפרעה לגבנות שולמה עפ"י פקודה טועה המסכורת היושבת ומנהלת טו"ט עם הסורים.

אנו מבצע את החינוך בארץ עם כל הליקויים והפגמים שבו. הייתי יכול לתאר לכם את המצב בבתי הספר לילדי עולים בצבעים הרבה יותר שחורים מהחברים שעשו זאת כאן, אולם לא אעשה זאת; אני יודע שעלינו לצמצם בכל הטעויות - וצמצום שכזה.

י. צורני:

בראשית הישיבה אמרתי, כי המסלול הזה הופיעה לפני שנקראה היום, אולם אין זה עולה בדבר עם החלטת הכנסת. אינני יכול לוותר, כי ועדת הכספים התעצבה פה עם ועדת החינוך והתרבות; אני אמרתי מה שאמרתי לפני הכרתי ולפי החלטות שנתקבלו בשעתן ע"י ועדת החינוך והתרבות, עכשיו אני מוטר לועדת הכספים לשקול את המצב.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אינני רוצה כל תועלת לקבוע כך את החלק שנתרם למשרד החינוך להוציא עד הראשון לנובמבר, מה שהוטל על ועדת הכספים לעשות בהתיעצות עם ועדת החינוך. אינני יודע איך לעשות את החשבון הזה ולשט מה יש בו צורך. מסוים כך, אני מבין שיש להתייחס בדרך אחרת רב להחלטות הכנסת, אבל אנו צודיע שלדעתנו כדאי לקבוע את התקציב בצורה שבחית.

לגבי התקציב השנתי, הממשלה מציעה את התקציב הזה של 4.075.000 שהוחלט עליו בזמנו, מציעה את הפירוש, ומציעה בדרך לזה להוסיף כ-50% עד 48% מהמיליון וחמש מאות אלפים ל"י על חשבון הממשלה. אני רוצה לשאול, אם נכון כך ומאידך מקורות רוצה השר לקחת את הכסף הזה?

אני חושב שיש מקום לדיון מפורט בוועדת הכספים על תקציב החינוך. אני מציע שנשטע היום את דעתו של שר האוצר. אני רוצה רק לסיים במשפט אחד: הממשלה עומדת עדיין על תקציב של 4.075.000 ל"י מלבד המוספת, אבל אני חושב שאסור לנו להציע הגדלה.

שר האוצר א. קפלון:

אתחיל את דברי בתשובה על הערה אחת של ה"ר בן-יהודה. הייתי מעדיף מאוד לו היו מסכימים לי ביותר פירוש את הנוסח על התנאים הקשים בהם לומדים הילדים במלונות העולים ובמטבחות; הוא אסור כי הוא יכול לתאר את המצב בצבעים שחורים, אולם אני הייתי מעדיף פירוש. אני רוצה להודות על מה שהודעתו כבר פעם: בכל הסכומים - זה היה באישור הוועדה - הוסיפו 12% לבנינו עבור המטבח שהדבר הראשון הוא בתי-ספר. הממשלה הודיעה כי גם במטבחות שאינן בנדרות נבדלים יהי מבין אגן שישטכ בבנין צמוד וגו' יהיה גם בית הספר. לפני שבועיים שאלתי את המוסדות המספלים בדבר אם הוא מתקדם והמטבחה היתה חיובית. הקצבנו סכומים ירי ביכרמם, אולם מאחר ששמעתי כאן את דברי החברים, אני מבקש הוטו מפורט יותר.

אני אומר כי לא משרד האוצר צריך להחליט על הקצבות לסקום זה או אחר, זהו ענינו של משרד החינוך או ועדה אחרת.

אשר להודעה שניתנה על תשלום ספרעות לגבנות, אני קבלתי את היריעה הזאת במכתב שנשלח אלי ע"י שר האוצר; אנו נתנו פקודה ללשם למורים, כדי לא לגרום זעזועים, אולם לא ידענו על תשלום לגבנות גם כן. אילו לא היה המצב כך, לא הייתי עונה לרוקח מה שעניתי לו. בממשלה לא דנו על הגדלת המסגרת של 4 מיליון ל"י, מחוץ לתוספת למשכורת למורים. אני מצטרף לדעתו של היו"ר, כי אין טעם לדבר על תקציב לחודש ימים, אלא לשנה. לי בדור שאין ביקום את הכסף הרב הזה, ואסמתי גם בכנסת כי יכול להיות שהממשלה תצטרך להכביט תקציב בנות. אם הוועדה תהיה מוכנה לרוץ בכך, אני אסכים ברצון. אני פאסין שתהיה לנו השנה תוספת הכנסות. אולם, אנו עומדים כרגע, בקשר עם העליה, בפני כמה צרכים שהתקציב הרגיל לא יוכל לכסותם כרגע. עלינו להתדלדל לגמור את התקציב הנוסף של השנה הזו ככלי להדפיס שטרי אוצר נוספים, או איזה מהם שטרות אחרים. אני חושב שחובת כולנו היא לראוב לכך, להגדלת הכסף הקיים של המדינה. ספק אם נוכל לרכז את תשלום הנוצאות רק על ידי הגדלת ההכנסות כי אם נצטרך לעשות זאת גם על ידי מלווים. אבל עלינו לחשוב גם מה יהיה אם בשנה הבאה. לכן, עלינו להתור לקראת קטומים, עד כמה שהדבר אפשרי.

מסגרת התקציב מונחת בפניכם בשם הממשלה. השאלה היא מה להכניס לתקציב הנוסף ומה לא. אשר לדברי בדר על המים והחלב, אני אומר רק, כי אני בעד מים נקיים.

י. בדר:
אני רוצה להזכיר לחברי על המים, ולהזכיר לחברים שבמשך שנתיים נוטפו למטבע של הארץ מים בטן של 40 מליון ל"י בערך. לכן, הייתי רוצה רק להודיע לחברים שלא יקראו למים אלה: "מים של ד"ר בדר", אלא של הקואלציה. אני אמרתי רק, שישנם 3 תקציבים גדולים, שכולם נבנים על המים, ושבים מהם שוטפים במאה אחוז: תקציב הקליטה של המדינה ועוד תקציב אחד. קשה מאד להבדיל את החנוך לכולו קדש, ולקפה אותו ביחס לתקציב הקליטה למשל.

י. וונקה:
אני מקווה שועדת הכטפים תדון על תקציב החנוך לפרטיו.

היו"ר ד. צ. פנקס:
ברצוני להודיע לחברים, כי עלינו לדון על החנוך, הבטחון מס מזרחות ועוד כמה שאלות, ולכן אני מציע שגם בשבוע הבא נקיים 3 ישיבות. ועדות המשנה תטבנה ביום חשמי ושמי. אני נועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 18.30)